

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Aug. L. Nordgren

Härad: Öusjö

Adress: Högsåra Låvelid

Socken: Hallaröds

Berättat av:

Uppteckningsår: 1933

Född år i

Uppteckningen rör sig huvudsakligen om
julfirandet, sådant det försiggick
i mitt Morföräldrarnas omkring
1890. Tålet, då jag vistades hos dem,
vill härmed redogöra, för vad jag själv
var med om vid den tidens, seder bruk.
Hörstammor från Långhus i Hallaröds socken
Skildringen kommer till innehåll att
i viss mån bli stympad, med anse att
jag inte vet om jag vågar att detaljera
händelserna i sin sammanhang som jag
upplevat dem? Utan huvudsakligen endast
hålla mig till frågorna, när som det övriga

29. Dec 1953

4124

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1

Witt härmed antala julfirandet som den för-
sig gick i min morförälders hem omkring år 1890
fr 1. julkärven var alltid en hävrenck
gärna en av de största och de bästa
man kunde leta upp när säden trä-
skades, som vid den tiden på de flesta
ställen traskades med plevil. Kärven skulle
vara fin o vara av rena strå utan ogräs
samt väl matad med sädeskoru, när
julaftonen nalkades, sattes kärven i
god tid upp på en lång stöv, i bland i
en träd, en klavi i god tid till helgen.
var sparvarna så kallad när tyna o flocka
de sig, samt låg för upp den (säden) i kärven
så blev det sträng vinter, var det mat
satt förhållande, så blev den en
mild vinter, som julen var över kastades kärven.

mof/ku

Värdurshytter

I gamla tiden fanns ju inte några skurgoals-
utan när tilläggs tiden nalkades, så sopades
golvet rent med en riskvass derefter tog
man fin sand och pinbackat euc och
strödde på golvet, folket gick med trä-
skorna på både inne och ute.

När själva högtiden på julaftonen var
över o det led mot sängdags, sopades
golvet rent, lång halva kårvar av trä-
skad råk bars in lättes upp o breddes
på golvet, var efter gemensamt bälld
ordnades, s.k. syskonasäng, en skimpän
eller länk breddes över halven, man
låg halvt avkläd endast rock och väst
tog av, för att man skulle komma fortare
upp juldags morgonen, der var en my-
sande, o lite små skoj sen man lagt sig

men en högtidligt allvar rädde i
alla fall, i synnerhet som Far och Mor
även intagit sin gemensamhetsbädd i
den gamla Stuesängen, som i äldre tid
var försedd med dörrar vid långsidan
som stängdes för natten. Att vila på kam
som lades på golvet skulle påminna
om Jesu barnets bädd i Betlehem.

Juldagsmorgonen skulle alla både
ungk o gamla upp i Otten, halmen
på golvet togs upp o bands i klippor
igen, o bar ut, o löst sapades sent,
därefter ströddes sand o ene på golvet.
Den största delen av husets folk gav sig
i väg till julottan som började vid sex
tiden på morgonen, den som kom först hem
från julottan skulle få först inbjuden kommande
är

Julgåvor, förärades inte ofta före
i tiden, åtminstone inte på Landsbygd
den, förkom det någon enstaka gång
så var det vanligtvis någon hemma-
tillverkad gåva som förärades åt
någon i familjen, eller åt någon god
vän, gåvan lades då ibland in i ett
knytt eller bytte, det förkom även
att ett gammalt lerkrus packades in på
samma gång i byttet, samt kastades
en kvällen, sen det började att bli mörkt,
med all kraft in på stugugolvet, så det
tog en bra skräll, sen gällde det för den
som kastade att kunna springa därifrån
så inte han blev tagen, för då fick
han vanligtvis följa med sin egen, o fick
då traktering i form av Brännvin eller något

annan sorts sprit eller vin, samt även
 fint småbröd, eller vad som fanns tillhands
 att bjuda på. Julamålad eller jul-
 bak till de fattiga s. kallad fattigbak
 var en gammal sed på 1890-talet.
 Säckens fattiga som till stor del gick
 omkring med säcken på ryggen för att
 tillaga jula-målad, fick ibland tre sorters
 bröd om det antogs sig väl hos någon
 givmild hände då hände det ofta att
 der vankades en grov, en söt sur, o en fin
 kaka bröd, i bland hände det att
 någon hände tag sig för att själva
 dela ut brödet till de behövande,
 genom att lätta brödet på en vagn
 o själva kära omkring o dela ut
 sötans sura. Numera har även denna sed
 till det som

Julspöken, brukade att gå under hela julen, någon bestämd dag att färdas på fanns icke, när seden började ret inte de gamla, för seden har varit bruklig både i deras o deras föräldras också, så någon riktig bestämmelse om dess början kan inte fastslås här på lunds byggen.

Julspöken varierade i de mest skiftande klädedräkter, i bland var det ett sällskap bestående av en sotare mästare med familj, eller och gesäller, i bland var det en hantverkare, en skumakare.

Skräddare, eller Lmed, en Bände med Fru o blomma, som i bland kunde komma körande in på gården, i någon länad hästväjn som drags av hjälpsamma händer, varefter hela sällskapet, i bland

under sång o musik bankade på läsen
o släptes in varefter den glada delen tog
vid, under tonerna från Dragspel eller Sior
ibland båda delarna, var utrymmet o
gästfriheten god, så trädde dansen
med lin o lust en god stund, derefter
vankades sedvanlig traktering med någon
sorts sprit, derefter fortsattes den
nästa ställe med samma upptåg.

De deltagande vore mer eller mindre
satade i ansikten, samt klädda i ungefär
samma dräkt som de personer som
skulle gästas. Kamrarna bar
samma sed uppkvit på många armar
samt är i antagande på de ställen där
bruket ännu fort lever.

4124

jag vet, kanske liknande händelser redan
gius i arkivets åga, o därfor inte besitter
något som hätti värde, bevaras därfor
endast de frågor som jag sjelf vet något
om.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV 8

Felix gubbar kringrändes Felixdagen,
Helmgubbar som vore klädda med
avlagda klädespersedlar, i bland var
det en Håring, en halu som fick
ta gubbens plats o vandra i kring från
gård till gård, hus till hus, profilen
var inte alltid så noga, den var i bland
rätt krapuzt tillaggen, en pappers-
lapp med namn i bland följdes
också gattor eller påstos riktigt såsom
på, samt vandrareaten som vanligt
vis var till närmste nabo, i bland
lyckades Thulin, eller Svensson, vandra
länga vägar innan resans mål
nåddes, det var rätt vanligt att
ställa Helmu svensson något lutad
mot stugndären, när dären då

öppnades följ den, som därren gick
unvärt rakt i famnen på den som
öppnade, ibland ställes den utom
för en fönster men kunde kunnat
julk passa på när Gubben kann
så gick den personen själv ta
hand om sin Gubbe o ta den
med sig o för saka placera den
på en annat ställe, Men både
unga o gamla visade en viss
humor och intresse för nedärade
sedvänjor an det humoristiska
slaget.

Redan fortlever ännu på
vissa arter bland andra även
i Hågerölds Locken

Landskap: SkåneUpptecknat av: Luz. LitordarenHärad: FröstaAdress: Högsruds LöberödSocken: Högsruds

Berättat av:

Uppteckningsår: 1933

Född år _____ i _____

Uppteckningen rör sig om några av de seder som dels varit, o delvis ännu äro i bruk i Högsruds Socken omkring Sekelskiftet år 1900 var ju de flesta av de gamla sederna o bruket rätt mycket i sväng för att att mer o mer antyga för att slutligen helt upphöra, julen förlorar allt mer sin gamla ärovärdiga prägel, Uppteckningen skildrar i korthet den Fekigubbar och Knuts, firandet julens avslutning

Knut. I Hågerstens Locken grise-
 kammer äro såsom med kring-
 gående en del ungdom, som
 brukar o kasta Knudar Träpinnar
 brändpitar, försedda med någon
 inskription skriven på en pappers-
 lapp som fastsättes på pinnen, Inskrip-
 tionerna, variera så ofta, men det
 vanliga är Knud, Kär julen ud,
 Knud Kär julen ud o nu å brännvinsstut
 Nu är julen slut o blott en saga
 Den som bara hade en liter o en brödpaga
 o.s.v. Det o annat sporat grisekam-
 ju i bland när Knudar Kastas,
 Det händer vid ett tillfälle när Knudar
 Kastas, att en Lantbrukare tog en
 kaja med vatten o ställde där innan-
 för

Lärren till färstugan, något gus fans
ju inte som kunde sladda om för-
säten för de som skulle kasta in
knudar, det var sig dervid inte
bättre än när de skulle smyga sig
så opåmärkt som möjligt in
i slunga knudan, att de i stället
till sin stora förlägenhet trampade
rakt i vattenbaljan med ena, ibland
med båda gäterna. Den Tennetskvällen
sade Lantbrukaren var det roligaste han
haft på lång tid. I Vågsröd försam-
ling allmänt för en fjuga år sen, omkring
1910. ~~Var~~ det ännu brukligt att skjuta om
Tennut, då skulle gulten skjutas ut, Men
nu försammar det mycket sparsamt
med dylika sedvänjor, som snart äro en minne-
blott